

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НОВОВОЛИНСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

Чорний Р.

«__»

2021 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Шинкарик М.І.

«__»

2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

“БЮДЖЕТНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ І ПЛАНУВАННЯ”

Ступінь вищої освіти – перший / бакалаврський

Галузь знань: 07 “Управління та адміністрування”

Спеціальність: 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”

Освітньо-професійна програма: “Фінанси”

Кафедра фундаментальних та спеціальних дисциплін ННІЕМ

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (семестр)
Денна	4	7	26	13	2	4	105	150	7

Нововолінськ – ЗУНУ, 2021

Робочу програму складено викладачем кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін Савонік Тетяною Петрівною.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін НННІЕМ, протокол №1 від 31 серпня 2021 р.

В.о. завідувача кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
к.е.н., доцент кафедри _____ Кравчук Н.О.

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування», протокол № ___ від _____ р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності _____ д.е.н., проф. Кириленко О.П.

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСИЦПЛІНИ “БЮДЖЕТНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ І ПЛАНУВАННЯ”

1. Опис дисципліни “Бюджетне прогнозування і планування”

Денна форма навчання

Дисципліна – “Бюджетна система”	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти, фахове спрямування	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань 07 „Управління та адміністрування”	Статус дисципліни – вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів <i>Денна – 3</i>	Спеціальність 072 „Фінанси, банківська справа та страхування” Освітньо-професійна програма «Фінанси»	Рік підготовки: 2020/2021 <i>Денна – 3</i> Семестр: <i>Денна – 6</i>
Кількість змістових модулів – 2	Рівень вищої освіти – перший / бакалаврський	Лекції: <i>Денна – 26 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 13 год.</i>
Загальна кількість годин: <i>Денна – 150</i>	Освітньо-професійна програма „Фінанси”	Самостійна робота: <i>Денна – 105 год.</i> <i>Тренінг – 4 год.</i> Індивідуальна робота <i>Денна – 2 год.</i>
Тижневих годин: <i>денна форма – 10</i> <i>з них аудиторних – 3</i>		Вид підсумкового контролю – <i>залік</i>

2. Мета та завдання дисципліни “Бюджетне прогнозування і планування”

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення дисципліни є вивчення основ побудови Державного бюджету України, організації роботи фінансових органів, підприємств, організацій, установ, органів влади і управління з фінансування виробничої та невиробничої сфер, соціального захисту населення, дотримання штатно-кошторисної дисципліни, організації економічної та контрольної роботи на різних етапах бюджетного процесу.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення курсу „Бюджетне прогнозування і планування” студенти повинні:

- вивчити теоретичні питання, що стосуються суті Державного бюджету і основ побудови бюджетної системи України;
- засвоїти порядок складання, розгляду, затвердження і виконання Державного та місцевих бюджетів;
- вивчити порядок та методи визначення виробничих показників бюджетних установ;
- засвоїти порядок планування і фінансування видатків на розвиток економіки, соціально-культурні заходи, управління і оборону;
- вивчити методiku і порядок призначення виплат і допомог із соціального страхування, соціального забезпечення і соціального захисту населення;
- володіти формами і методами контрольно-економічної роботи фінансових органів;
- вивчити інструктивні та законодавчі матеріали, що стосуються бюджетного процесу.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

Загальні компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність працювати у команді;
- здатність працювати автономно.

Спеціальні компетентності:

- здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища;
- розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;
- здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;
- здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- здатність складати та аналізувати фінансову звітність;
- здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування;

- визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку;
- розуміння особливостей формування і реалізації бюджетної політики та здатність використовувати набуті знання для обґрунтування управлінських рішень щодо удосконалення механізму її реалізації;
- здатність використовувати сучасні технології бюджетування у бюджетному процесі на державному і локальному рівнях та виявляти бюджетні ризики;
- володіння технологіями, методами та інструментами управління бюджетними ресурсами.
- оцінювати фінансову спроможність територіальних громад;
- здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій для виявлення фіскальних дисбалансів та здійснення бюджетного регулювання.

2.4. Передумови вивчення дисципліни

Вивчення курсу “Бюджетне прогнозування і планування” передбачає наявність системних та ґрунтовних знань із курсів: “Бюджетна система”, “Податкова система”, “Місцеві фінанси”, “Фінанси”, а також цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завдань.

2.5. Результати навчання

В результаті вивчення дисципліни “Бюджетне прогнозування і планування” студент повинен:

- знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;
- знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем;
- визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;
- знати механізм функціонування державних фінансів, у т. ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування;
- володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т. ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування);
- розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти;
- формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію;
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем;
- володіти методичним інструментарієм здійснення контрольних функцій у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
- використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності;
- володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів;
- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення

- ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
  - визначити та планувати можливості особистого професійного розвитку;
  - демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;
  - виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань;
- виконувати функціональні обов'язки в групі, пропонувати обґрунтовані фінансові рішення;
- розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави;
  - вміти застосовувати сучасні технології бюджетування у бюджетному процесі;
  - володіти методичним інструментарієм оцінювання фінансової спроможності територіальних громад;
  - застосовувати управлінські навички у процесі формування і використання бюджетних ресурсів, вміти формувати бюджетні програми та оцінювати їх ефективність;
  - вміти аналізувати причини фіскальних дисбалансів та володіти інструментарієм здійснення бюджетного регулювання;
  - уміти виявляти бюджетні ризики, оцінювати їхній вплив та застосовувати управлінські навички нейтралізації негативної дії бюджетних ризиків.

3. Зміст дисципліни “Бюджетне прогнозування і планування”

Змістовий модуль 1. Теоретико-організаційні основи бюджетного планування та прогнозування

Тема 1. Суть, призначення і роль бюджетного планування та прогнозування

Бюджетне планування характеризують за: сутністю, змістом і формою. За сутністю, це поняття відображає науково обґрунтований процес встановлення обсягів та джерел формування і напрямків використання централізованого фонду грошових коштів держави. За змістом бюджетне планування визначається як особлива сфера фінансової діяльності держави, пов'язана з обґрунтуванням певних управлінських рішень у сфері економіки щодо фінансового забезпечення держави. При цьому бюджетне планування потрібно розуміти як специфічну сферу управління. За формою бюджетне планування - це процес складання, розгляду та затвердження основного фінансового плану державного бюджету.

В управлінні бюджетними ресурсами бюджетне планування займає надзвичайно важливе значення. Оскільки від правильного визначення планових показників бюджету залежить рівень його виконання. За допомогою бюджетного планування відбувається виявлення реальних джерел формування дохідної частини бюджетів, таким чином забезпечується мобілізація у централізованому фонді грошових коштів, необхідних для фінансування завдань та функцій органів державної влади і місцевого самоврядування. Саме у процесі планування проводять аналіз та оцінювання фактичних показників розвитку економіки держави, регіонів і окремих галузей, що дає змогу виявити їхні фінансові можливості та врахувати окремі пропозиції щодо зростання дохідної спроможності й визначення ефективних напрямків спрямування коштів бюджету.

Невід'ємною частиною бюджетного процесу є бюджетне прогнозування як науково-аналітична фаза стадії складання проекту бюджету, у межах якої визначаються реальні можливості формування доходів і видатків бюджетів, дефіциту (профіциту) бюджету та основні завдання бюджетної політики на наступні періоди.

Література [1, 2, 7, 24, 28].

Тема 2. Загальні засади методології бюджетування

Складання бюджетів, тобто їхнє планування, здійснюється з допомогою різних методів. Аналіз практики бюджетного планування свідчить про застосування, в тому числі і на рівні місцевих бюджетів, аналітичного, нормативного, балансового, програмно-цільового, і рідше економіко-математичного моделювання. Базовим при дослідженні будь-яких процесів в економічній діяльності, у тому числі й у бюджетній сфері, є аналітичний метод планування. Нормативний метод базується на визначенні та використанні системи норм і нормативів, що набуло широкого застосування у бюджетному плануванні. Суть балансового методу полягає в досягненні відповідності між двома основними частинами бюджету як фінансового плану - доходами і видатками - та відповідності між взаємозалежними показниками плану й у забезпеченні їхнього поєднання і погодженості. Звичайно ефективність планування значно підвищує використання економіко-математичного моделювання, яке ґрунтується на застосуванні математичних прийомів при аналізі економічних систем, прогнозуванні економічного зростання, оцінюванні фінансового потенціалу і т. ін. В сучасних умовах бюджетного реформування в Україні передбачає використання у бюджетному плануванні нових прогресивних методів його здійснення, особливе місце серед яких займає застосування програмно-цільового методу, що підтверджує світовий досвід.

Література [2, 3, 8, 23, 27].

Тема 3. Система органів, що забезпечують стратегічне управління державними фінансами

Держава керує фінансовою діяльністю через державні органи, що наділені загальною і спеціальною компетенцією. Залежно від характеру діяльності, повноважень в галузі бюджетного планування і прогнозування всі органи, що є учасниками процесу, діляться на дві групи. У бюджетному плануванні та прогнозуванні беруть участь практично всі державні органи залежно від їх компетенції, встановленої Конституцією України і законами

України, нормативно-правовими актами, що визначають їх правовий статус, та ін. Одна група органів, що здійснюють зазначену діяльність, відноситься до органів загальної компетенції. В даній ситуації вони реалізують повноваження в області бюджетного планування та прогнозування разом з іншими типами повноважень. Здійснюючи діяльність за багатьма напрямками, вони реалізують у тому числі і планово-прогностичну, яка не є для них основною або єдиною. Іншу групу складають органи спеціальної компетенції, створені державою і наділені повноваженнями виключно для здійснення діяльності у сфері бюджетного планування і прогнозування.

Література [1, 2, 14, 15, 16, 17].

Тема 4. Місцеві фінансові органи в системі управління фінансами на місцевому рівні

Відповідно до законодавства України, органи місцевої влади мають достатні повноваження щодо здійснення бюджетного прогнозування, які дають можливість місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування виконувати бюджетне прогнозування. Прогноз місцевого бюджету ґрунтується на прогнозі державного бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди та складається відповідно до прогнозних та програмних документів економічного та соціального розвитку країни і відповідної території, державних цільових програм. Бюджетне прогнозування на місцевому рівні — це застосування кількісних методів моделювання дохідної і видаткової частин бюджету з використанням відповідних показників економічного та демографічного прогнозів для неупередженої оцінки передбачуваних бюджетних ресурсів міст і областей та напрямів їх витрачання..

Література [1, 6, 11, 14, 15, 16, 17].

Змістовий модуль 2. Практичні засади здійснення бюджетного планування і прогнозування

Тема 5. Інформаційне забезпечення бюджетного планування та прогнозування

Прогноз базується на ретельному вивченні інформації про минулий і поточний стан бюджету; виявленні певних закономірностей та тенденцій; визначенні відповідно до них шляхів досягнення передбачуваних бюджетних показників; знаходженні за результатами аналізу найкращого варіанту розвитку міжбюджетних відносин та відносин між учасниками бюджетного процесу загалом.

У процесі бюджетного прогнозування розглядають декілька варіантів бюджетної політики, різні концепції бюджету з урахуванням завдань економічного та соціального розвитку, об'єктивних і суб'єктивних факторів, що діють на державному, регіональному та місцевому рівнях. При цьому безперервність прогнозування бюджету зумовлює систематичне уточнення бюджетних показників в міру того, як формуватимуться нові дані. Застосування бюджетного прогнозування зумовлено необхідністю посилення передбачуваності та послідовності бюджетної політики.

Література [18, 19, 22, 25].

Тема 6. Планування та прогнозування доходів бюджету

Прогнозування доходів бюджетів відіграє важливу роль для обґрунтованого планування розвитку територій. Воно проводиться з метою визначення реального обсягу ресурсів бюджету для здійснення потрібних витрат. Тобто в процесі прогнозування доходів дається всебічна оцінка того, який обсяг фінансових ресурсів, що залучаються за допомогою фіскального механізму, буде в перспективі забезпечувати виконання покладених на органи місцевої влади функцій та завдань. Максимально можливе врахування всіх факторів, які впливають на дохідну базу бюджету, визначає якість прогнозу. Результати якісного прогнозування використовуються для планування показників дохідної частини бюджету на середньострокову перспективу, що дає можливість у повному обсязі та своєчасно виконувати бюджетні зобов'язання. Є декілька основних методів, що можуть застосовуватися для довгострокового прогнозування доходів: експертне прогнозування, прогнозування тенденцій, детерміністичне прогнозування, економетричне прогнозування.

Література [6, 13, 18, 20, 21, 22, 25].

Тема 7. Планування та прогнозування видатків бюджетів

Прогноз видатків бюджетів базується на демографічному прогнозі, економічних припущеннях, враховує специфічні припущення щодо фінансової політики, зміни бюджетних пріоритетів та інші особливості конкретних міст і областей. В історичній ретроспективі видатки бюджетів відображали роль місцевих бюджетів у фінансуванні закладів освіти, культури, охорони здоров'я населення, засобів масової інформації, житлово-комунального господарства, реалізації різноманітних молодіжних програм та програм соціального захисту населення. Чітко виражена соціальна спрямованість видатків бюджетів, задекларована в Бюджетному кодексі України, прогнозується і надалі.

При прогнозуванні видатків використовуються вхідні дані, що стосуються кількості штатних працівників, споживачів соціальних послуг, вартості комунальних послуг та послуг з обслуговування, а також прогнозоване збільшення видатків, що зумовлене змінами у правовій базі чи змінами місцевої політики; плани щодо розширення сфери обслуговування чи придбання обладнання, реалізації інвестиційних програм тощо. В основу моделі бюджетного прогнозування покладені як припущення, так і

формалізовані співвідношення економічних і демографічних чинників, що впливають на формування бюджету, та потенційних обсягів видатків у різних галузях (статтях) бюджету з урахуванням фактичних бюджетних і статистичних даних в історичному періоді.

Література [8, 12, 18, 17, 18, 25].

Тема 8. Планування та прогнозування обсягів міжбюджетних трансфертів

Міжбюджетні трансферти є важливим джерелом доходів місцевих бюджетів в Україні, оскільки лівова частка бюджетних ресурсів зосереджується в державному бюджеті і надалі перерозподіляється між органами управління нижчого рівня. Зазначене характеризує бюджетну систему України як високоцентралізовану з низьким ступенем фіскальної автономії місцевого самоврядування. Упродовж останніх років в Україні спостерігається невпинне зростання частки міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів. З огляду на це, обсяги міжбюджетних трансфертів, які надходять до місцевих бюджетів, визначають можливості органів місцевого самоврядування фінансувати виконання насамперед делегованих державою функцій.

Відповідно, прогноз обсягів міжбюджетних трансфертів є надзвичайно важливим для прогнозування видаткової частини місцевих бюджетів. З іншого боку, прогноз деяких видатків на пряму визначає потребу в отриманні певних видів міжбюджетних трансфертів від уряду держави. Водночас у процесі прогнозування таких доходів на місцевому рівні виникають певні труднощі, оскільки загалом визначення обсягів міжбюджетних трансфертів не є в межах компетенції місцевої влади. Для цього варто враховувати специфіку деяких видів міжбюджетних трансфертів, що надходять до місцевих бюджетів, та застосовувати різні підходи до прогнозування.

Найскладнішим при цьому є прогнозування обсягів дотації вирівнювання (для адміністративно-територіальних одиниць – реципієнтів) та коштів, що передаються до Державного бюджету України та інших місцевих бюджетів (для адміністративно-територіальних одиниць – донорів).

Література [4, 18, 22, 23].

Тема 9. Прозорість та відкритість бюджетного процесу у забезпеченні бюджетного планування і прогнозування

Забезпечення прозорості бюджетного процесу передбачає своєчасне, достовірне і повне оприлюднення інформації щодо функціонування бюджету, а також можливість суспільства безпосередньо приймати участь у формуванні та виконанні бюджету, що є беззаперечною ознакою демократичності та досягненням багатьох розвинутих країн світу. Принцип публічності та прозорості бюджетної системи України, що визначений Бюджетним кодексом України, передбачає інформування громадськості з питань бюджету як загальнодержавного, так і місцевого рівня на всіх стадіях бюджетного процесу, а також контролю за їх виконанням. Важливим щодо умов та порядку інформування про використання публічних коштів є прийняття Закону України «Про відкритість використання публічних коштів», згідно котрого визначено єдиний веб портал використання публічних коштів, строки та зміст інформації для оприлюднення, відповідальність у разі порушення вимог вищезазначеного закону. Забезпечення прозорості бюджету передбачає не тільки доступність до інформації про бюджет, але й функціонування елементів її досягнення з метою ефективного управління бюджетом на усіх рівнях бюджетної системи.

Література [1, 5, 13, 20].

Тема 10. Зарубіжний досвід бюджетного планування і прогнозування та можливості застосування у вітчизняній практиці

Успішна реалізація бюджетного планування і прогнозування, вплив на управління

бюджетом та бюджетні показники дещо різняться за країнами. Така тенденція викликана різними національними особливостями у межах економічної ситуації, політичних настроїв, розподілу державної влади тощо.

Проте загалом світова практика доводить, що значимість середньострокового бюджетного планування у бюджетному процесі є досить значною, а головне, економічно виправданою з позиції усіх учасників бюджетних відносин. Кращий міжнародний досвід має бути діагностичним індикатором, а не шаблонним. Встановлені граничні межі видатків на наступні роки не повинні бути випадковими величинами, оскільки відсутність економічного обґрунтування, як правило, призводить до ігнорування значень цих показників. Тоді галузеві міністерства та відомства не матимуть вигоди з додаткової передбачуваності, яку забезпечує середньострокове бюджетне планування, марним буде і програмний аспект цього методу. З огляду на це, основне завдання полягає у тому, щоб розробити процедури і механізми, що дозволять галузевим міністерствам та відомствам планувати видатки, виходячи з обґрунтованих припущень про наявні бюджетні ресурси, а державі – забезпечити прозорість, гнучкість та можливість оперативного коригування статей бюджету з урахуванням змін бюджетної політики країни.

Література [9, 10, 25, 26, 27].

4. Структура залікового кредиту дисципліни “Бюджетне прогнозування і планування”

Денна форма навчання

Теми курсу	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	СРС	ІРС	Контрольні заходи
Змістовний модуль 1. Теоретико-організаційні основи бюджетного планування і прогнозування					
Тема 1. Суть, призначення і роль бюджетного планування та прогнозування	2	1	11	-	тестування
Тема 2. Загальні засади методології бюджетування	2	1	10	-	ситуаційні завдання
Тема 3. Система органів, що забезпечують стратегічне управління державними фінансами	4	2	11	1	ситуаційні завдання
Тема 4. Місцеві фінансові органи в системі управління фінансами на місцевому рівні	4	1	10	-	тестування
Змістовний модуль 2. Практичні засади здійснення бюджетного планування і прогнозування					
Тема 5. Інформаційне забезпечення бюджетного планування та прогнозування	2	1	11	-	модульна контрольна робота
Тема 6. Планування та прогнозування доходів бюджету	2	1	10	-	ситуаційні завдання
Тема 7. Планування та прогнозування видатків бюджетів	2	1	11	1	ситуаційні завдання
Тема 8. Планування та прогнозування обсягів міжбюджетних трансфертів	2	2	10	-	тестування
Тема 9. Прозорість та відкритість бюджетного процесу у забезпеченні бюджетного планування і прогнозування	2	2	11	-	ситуаційні завдання
Тема 10. Зарубіжний досвід бюджетного планування і прогнозування та можливості застосування ц вітчизняній практиці	4	1	10	-	ректорська контрольна робота
Тренінг	-	-	4	-	-
Разом	26	13	109	2	-

5. Тематика практичних завдань

Денна форма навчання

Практичне заняття № 1 – 2 год.

Тема 1. Суть, призначення і роль бюджетного планування та прогнозування

Мета: висвітлити теоретичні засади та з'ясувати значення бюджетного планування та прогнозування для розвитку економіки.

Питання для обговорення:

1. Теоретичні засади бюджетного планування та прогнозування
2. Нормативно-правові основи застосування бюджетного планування та прогнозування у вітчизняній практиці
3. Роль бюджетного планування та прогнозування в управлінні бюджетними ресурсами

Література [1, 2, 7, 24, 28].

Тема 2. Загальні засади методології бюджетування

Мета: дослідити та проаналізувати методи бюджетного планування і прогнозування.

Питання для обговорення:

1. Суть та характеристика методів бюджетного планування та прогнозування
  2. Методологія бюджетування: джерела доходів
  3. Методологія бюджетування: структура видатків
- Література [2, 3, 8, 23, 27].

Практичне заняття № 2 – 2 год.

Тема 3. Система органів, що забезпечують стратегічне управління державними фінансами

Мета: дослідити особливості системи органів, що забезпечують стратегічне управління державними фінансами в контексті здійснення бюджетного планування та прогнозування.

Питання для обговорення:

1. Система органів, що здійснюють діяльність у сфері бюджетного планування та прогнозування
  2. Форми та методи фінансової діяльності органів на загальнодержавному рівні
  3. Фінансово-правові засади організації діяльності фінансових органів
- Література [1, 2, 14, 15, 16, 17].

Практичне заняття № 3 – 2 год.

Тема 4. Місцеві фінансові органи в системі управління фінансами на місцевому рівні

Мета: розкрити засади діяльності місцевих фінансових органів в системі бюджетного планування і прогнозування на місцевому рівні.

Питання для обговорення:

1. Суть та значення місцевих фінансових органів в системі управління фінансами на місцевому рівні
  2. Структура та характеристика місцевих фінансових органів в контексті бюджетного планування та прогнозування
  3. Координація взаємодії місцевих фінансових органів
- Література [1, 6, 11, 14, 15, 16, 17].

Тема 5. Інформаційне забезпечення бюджетного планування та прогнозування

Мета: вивчити засади інформаційного забезпечення бюджетного планування та прогнозування.

Питання для обговорення:

1. Структура моделі бюджетного планування та прогнозування
2. Джерела інформації для наповнення моделі бюджетного планування та прогнозування
3. Опис та оновлення бази даних моделі бюджетного планування та прогнозування.

Література [18, 19, 22, 25].

Практичне заняття № 4 – 2 год.

Тема 6. Планування та прогнозування доходів бюджету

Мета: розглянути організаційні основи бюджетного процесу, його стадії та порядоц затвердження бюджетів.

1. Організаційні основи бюджетного процесу.
2. Учасники бюджетного процесу, їх повноваження.
3. Бюджетний процес на загальнодержавному рівні.
4. Бюджетний процес на місцевому рівні.

Література [6, 13, 18, 20, 21, 22, 25].

Тема 7. Планування та прогнозування видатків бюджетів

Мета: з'ясувати та проаналізувати практичні засади планування та прогнозування видатків бюджету.

Питання для обговорення:

1. Підходи до планування та прогнозування видатків бюджету
2. Модель планування та прогнозування видатків бюджету
3. Узагальнення показників бюджетної моделі, їх представлення та інтерпретація

Література [8, 12, 18, 17, 18, 25].

Практичне заняття № 5 – 2 год.

Тема 8. Планування та прогнозування обсягів міжбюджетних трансфертів

Мета: з'ясувати та проаналізувати практичні засади планування та прогнозування обсягів міжбюджетних трансфертів.

Питання для обговорення:

1. Планування та прогнозування обсягів міжбюджетних трансфертів
2. Узагальнення показників бюджетної моделі
3. Представлення та інтерпретація результатів бюджетного прогнозування

Література [4, 18, 22, 23].

Практичне заняття № 6 – 2 год.

Тема 9. Прозорість та відкритість бюджетного процесу у забезпеченні бюджетного планування і прогнозування

Мета: дослідити вплив бюджетної прозорості на якість бюджетного планування та прогнозування.

Питання для обговорення:

1. Поняття та методи забезпечення прозорості бюджетного процесу
2. Форми залучення громадськості до бюджетного процесу
3. Вплив бюджетної прозорості на якість бюджетного планування та прогнозування

Література [1, 5, 13, 20].

Практичне заняття № 7 – 1 год.

Тема 10. Зарубіжний досвід бюджетного планування і прогнозування та можливості застосування у вітчизняній практиці

Мета: дослідити зарубіжний досвід бюджетного планування і прогнозування з метою використання у вітчизняній практиці.

Питання для обговорення:

1. Загальний огляд світового досвіду середньострокового планування у межах бюджетного процесу
2. Світова практика організаційно-методологічний аспекту середньострокового бюджетного планування
3. Характеристика основних критеріїв середньострокового бюджетного планування у світовій практиці та можливості її застосування у вітчизняній

Література [9, 10, 25, 26, 27].

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання – 2 год.

Для студентів особливе значення має виконання індивідуальних завдань з дисципліни «Бюджетне планування і прогнозування». Комплексне практичне індивідуальне завдання (КПЗ) виконується самостійно кожним студентом і охоплює всі основні теми дисципліни. Виконання КПЗ студентами має на меті більш глибоке й повне засвоєння теоретичного матеріалу, оволодіння навиками застосування набутих теоретичних знань на практиці в сфері організації діяльності фінансових органів.

Обсяг текстової частини роботи має бути 15 - 20 сторінок стандартного формату А4 (210 x 297 мм). Шрифт - Times New Roman 14, інтервал між рядками - 1,5.

Текст роботи має бути набраний на комп'ютері тільки на одному боці аркуша формату А4 та розміщений таким чином, щоб залишалися поля: з лівого боку – 30 мм, з правого – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм. Абзацний відступ (125 мм) має бути однаковим впродовж усього тексту роботи.

Номери сторінок проставляються у верхньому правому кутку або посередині сторінки зверху чи знизу. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться.

Обов'язковим при виконанні КПЗ є використання аналітичного матеріалу представленого у вигляді таблиць та рисунків.

Тематика КПЗ:

1. Вплив макроекономічних показників на формування доходів Державного бюджету України.
2. Бюджетні важелі державної політики економічного зростання.
3. Бюджетна модель суспільства, необхідність її реформування в Україні.
4. Особливості бюджетної моделі країн з розвиненою економікою.
5. Бюджетне планування: засади, організація, методологія.
6. Бюджетний процес в Україні та його вдосконалення.
7. Бюджетний дефіцит: аналіз причин виникнення, джерела фінансування.
8. Місцеві бюджети та їх роль у реалізації стратегії регіональної фінансової політики.
9. Державний бюджет України і його роль у реалізації економічної та соціальної політики держави
10. Оптимізація структури видатків бюджету, її критерії.
11. Сутність формульної схеми розрахунків видатків бюджету (за окремими

напрямами фінансування).

12. Аналіз факторів, що впливають на формування місцевих бюджетів.
13. Бюджетна стратегія як складові частини фінансової стратегії в Україні.
14. Бюджетні важелі державної політики економічного зростання.
15. Вдосконалення системи місцевого оподаткування як основа економічної самостійності регіонів.
16. Аналіз використання коштів місцевих бюджетів та напрями їх оптимізації.
17. Підвищення ефективності управління коштами місцевих бюджетів.
18. Підвищення ефективності фінансування соціальної інфраструктури регіону (області, міста, району).
19. Порядок формування доходів місцевих бюджетів, його вдосконалення.
20. Програмно-цільовий метод складання місцевих бюджетів: сутність, перспективи розвитку.
21. Регіональна бюджетна політика в умовах економічної самостійності регіонів.
22. Сутність бюджетної політики та аналіз її основних напрямків в сучасних умовах.
23. Сутність та застосування методів бюджетного прогнозування.
24. Шляхи вдосконалення системи розподілу доходів між бюджетами різних рівнів.
25. Бюджет держави як інструмент реалізації соціально-економічних програм.
26. Вплив бюджетної політики на інфляційні процеси.
27. Бюджетна політика у сфері державних доходів.
28. Бюджетна політика у сфері державних видатків.
29. Роль бюджету держави в збалансованому розвитку національної економіки.

7. Самостійна робота

<i>Тематика</i>	<i>Кількість годин</i>
	<i>Денна</i>
1. Охарактеризуйте моделювання як метод бюджетного прогнозування.	10
2. Дайте характеристику класифікації видатків відповідно до світових стандартів фінансової статистики.	11
3. Яким чином модель бюджетного прогнозування пов'язана з моделями демографічного та економічного прогнозування?	10
4. Які звітні документи органів влади використовуються як джерела інформації для побудови моделі бюджетного прогнозування?	11
5. Як оновлюються дані демографічного та економічного прогнозів?	10
6. Для прийняття яких управлінських рішень потрібен прогноз надходжень і витрат бюджету розвитку місцевого бюджету?	11
7. Охарактеризуйте особливості надходжень і витрат бюджету розвитку, що зумовлюють застосування різних підходів до їх прогнозування.	10
8. Які підходи доцільно застосовувати до прогнозування обсягів субвенцій, що отримують місцеві бюджети з державного бюджету?	11
9. Що таке бюджетне кредитування і чому воно враховується при формуванні бюджетного балансу?	10
10. Яким чином можна оцінити фінансову спроможність бюджету?	11
Разом	105

8. Тренінг з дисципліни – 4 год.

Метою тренінгу є набуття студентами практичних навиків з бюджетного планування і прогнозування в Україні.

Порядок проведення тренінгу:

1. Оцінка та моніторинг діяльності фінансових органів України щодо здійснення бюджетного планування і прогнозування в сучасних умовах.
2. Визначення та формулювання проблем координації взаємодії фінансових органів в процесі бюджетного планування і прогнозування з урахуванням трансформаційних процесів.
3. Оцінка та моніторинг діяльності фінансових органів щодо здійснення бюджетного планування та прогнозування в організації бюджетного процесу в умовах демократичних і ринкових трансформацій.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни “Бюджетне прогнозування і планування” використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- аналітичні звіти, реферати;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- ситуаційні завдання;
- аналіз та складання відеороликів;
- підсумкове тестування по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання КППЗ.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни "Бюджетне прогнозування і планування" визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (КППЗ), враховуючи поточне опитування	Разом
30%	40%	30%	100%
тиждень (7)	тиждень (13)	<i>Згідно наказу №275 від 25 червня 2021 року</i>	

Шкала оцінювання:

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Конспект лекцій (електронний варіант)	1-10
2.	Завдання для розв'язування на практичних заняттях під керівництвом викладача та самостійно (електронний варіант)	1-10
3.	Індивідуальні завдання для самостійної роботи студентів (електронний варіант)	1-10
4.	Завдання для виконання КПЗу та методичні рекомендації щодо їх виконання (електронний варіант)	1-10

Рекомендовані джерела інформації

1. Бюджетний кодекс України. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17
2. Бюджетний менеджмент: підручник / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погрішук. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 558 с.
3. Дем'янюк А. В. Вітчизняні реалії здійснення бюджетних процедур на місцевому рівні. Економіка. Фінанси. Право. 2014. № 10. С.11 - 13.
4. Дем'янюк А.В. Новітні практики здійснення бюджетного регулювання в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 20. С. 811 - 814.
5. Дем'янюк А. В. Прозорість бюджету та участь громадськості у бюджетному процесі. Економіка та суспільство. 2016. Випуск №6.С. 317 - 321.
6. Дем'янюк А. В. Формування місцевих бюджетів в умовах здійснення реформи децентралізації. Економіка. Фінанси. Право. 2016. №11. С. 23 - 25.
7. Зварич О. В. Основи прогнозування та планування бюджету: навч.- метод. посібник. К.: НаУКМА, 2015. 69 с.
8. Корнієнко Н. М. Планування видатків державного бюджету як інструмент соціально-економічного зростання. Причорноморські економічні студії. 2016. Вип. 12-2. С. 123-128.
9. Мацедонська Н. В., Вансович А. В. Світовий досвід бюджетного планування та його впровадження в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 19. С. 406 - 409.
10. Міжнародний досвід середньострокового бюджетного планування: уроки для України. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2017/06/FEAO_Sered_budget_

planning_A5_05_web-2.pdf

11. Місцеві фінанси: підручник / за ред. О.П. Кириленко. - 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2015. 448 с.
12. Опарін В., Федосов В., Львовчкін С. та ін. Фінансова інфраструктура України: стан, проблеми та перспективи розвитку : монографія ; за заг. ред. В. Опаріна, В. Федосова. Київ: КНЕУ, 2016. 695 с.
13. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: навч. посіб. / [Під заг. ред. В. В. Зубенко]; ІБСЕД, Проект “Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-П) впровадження”, 5 вид. випр. і доп. К., 2015. 120с.
14. Податковий кодекс України. URL: <http://sfs.gov.ua/nk/>.
15. Положення про Державну казначейську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 215. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF>.
16. Положення про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP140236.html
17. Положення про Міністерство фінансів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 375. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF>.
18. Прогнозування розвитку територій. Бюджетне прогнозування : навч. посіб. з компакт-диском / В. В. Мамонова, С. Ю. Лукін, Ю. Б. Молодожен [та ін.]; за заг. наук. ред. М. М. Білинської. К.: К.І.С., 2014. 200 с.
19. Проект Постанови про Основні напрями бюджетної політики на 2019 - 2021 роки. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63995
20. Програмно-цільовий метод бюджетування: навчальний посібник для студ. другого (магістерського) рівня вищої освіти / Савчук С. В., Дем'янюк А. В., Лободіна З. М. Тернопіль, 2017. 180 с.
21. Тарасюк М. Бюджетне планування в Україні. Вісник КНЕУ. 2018. № 2. С. 19 - 31.
22. Шаповал С. Л. Бюджетне планування у системі соціально- економічного розвитку країни: дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Київський національний торговельно-економічний університет. Київ, 2017. 216 с.
23. Формування фінансового механізму сталого розвитку України: монографія / О. І. Тулай, В. Г. Дем'янишин, О. П. Кириленко [та ін.]; за ред. О. П. Кириленко, О. І. Тулай. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 414 с.
24. Buchanan J. M., Musgrave R.A. Public Finance and Public Choice: two contrasting visions of the State. Massachusetts Institute of Technology. URL: <https://www.amazon.com/Public-Finance-Choice-Contrasting-Visions/dp/0262024624>
25. Government Finance Statistics. International Monetary Fund. URL: <https://data.imf.org/?sk=a0867067-d23c-4ebc-ad23-d3b015045405>
26. Habermas J. The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society. Cambridge: The MIT Press. URL: https://books.google.com.ua/books/about/The_Structural_Transformation_of_the_Public_Sphere?id=e799caakIWoC&redir_esc=y
27. Hyman D.N. Public Finance. Contemporary Application of Theory to Policy. 10th Edition. South-Western, Cengage Learning. URL: <https://www.uv.mx/personal/clelanda/files/2014/09/Hyman-David-2011-Public-Finance.pdf>
28. Musgrave R. A., Musgrave P.B. Public Finance in theory and practice. INTERNATIONAL EDITION. URL: [http://desmarais.tremblay.com/Resources/Musgrave%20Richard%20A.%20and%20Musgrave%20Pe-ggy%20B.%201989%20\(1973\)%20Public%20Finance%20in%20Theory%20and%20Practice_5th%20ed.pdf](http://desmarais.tremblay.com/Resources/Musgrave%20Richard%20A.%20and%20Musgrave%20Pe-ggy%20B.%201989%20(1973)%20Public%20Finance%20in%20Theory%20and%20Practice_5th%20ed.pdf)